

Garis Panduan Guru: Pelaksanaan Amalan Zikir bagi Kanak-kanak bermasalah Tingkah Laku Agresif berpandukan Kanak-kanak Autisma

Noorfarah Asmira Abdul Malek

Universiti Pendidikan Sultan Idris, 35900 Tanjong Malim, Perak, Malaysia
farah.asmira89@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.37134/bitara.vol13.1.5.2020>

Published: 06 April 2020

Abstrak

Jenayah dalam kalangan kanak-kanak patut dipandang serius kerana terdapat banyak laporan akhbar menunjukkan kanak-kanak di Malaysia sudah mula terjebak dalam jenayah-jenayah esktrim. Kajian ini bertujuan untuk menguji kebolegunaan elemen-elemen amalan zikir yang telah dibangunkan dalam Garis Panduan Guru terhadap kanak-kanak berusia empat hingga enam tahun yang bermasalah tingkah laku agresif di sebuah TADIKA berkonsep Islam di Bukit Mertajam, Pulau Pinang. Dua fasa yang terlibat dalam kajian ini adalah Fasa analisis keperluan dan pembangunan garis panduan guru (Fasa I) dan Fasa penilaian garis panduan guru (Fasa II). Kajian berbentuk kajian kes ini menggunakan kaedah penyelidikan berbentuk kualitatif dan 12 orang responden yang terdiri daripada enam orang guru dan enam orang ibu terlibat dalam kajian ini. Instrumen yang digunakan dalam kajian ini adalah analisis dokumen, pemerhatian, senarai semak kanak-kanak agresif dan set soalan temu bual. Hasil temu bual bersama responden dalam Fasa I telah dapat membangunkan Elemen Pelaksanaan Amalan Zikir untuk Kanak-kanak serta Elemen Pelaksanaan Amalan Zikir untuk Guru (Surah-surah) dan (Asmaul Husna). Hasil temu bual dalam Fasa II menunjukkan responden telah dapat melaksanakan amalan-amalan zikir yang terdiri daripada bacaan surah-surah seperti al-Fatihah, al-Ikhlas, al-Insyirah dan selawat nabi serta beberapa kalimah Asmaul husna bagi mengawal tingkah laku agresif kanak-kanak. Manakala kanak-kanak yang dibimbing guru untuk melakukan amalan-amalan zikir seperti bertahmid, bertakbir, bertahlil, berselawat, beristighfar dan bertasbih telah dapat mengawal tingkah laku beremosi untuk menjadi lebih terkawal. Kesimpulannya, Garis Panduan Guru ini membantu mengawal tingkah laku agresif kanak-kanak di TADIKA ini supaya menjadi lebih terkawal. Implikasi kajian ini adalah kerjasama yang lebih erat diperlukan oleh guru dan ibu bapa bagi melaksanakan amalan zikir ini di TADIKA serta rumah supaya tingkah laku agresif kanak-kanak dapat dikawal.

Kata kunci *Garis panduan, Masalah tingkah laku, Agresif, Zikir, TADIKA Berkonsep Islam*

Abstract

Criminal activities among children should be taken seriously as there are numerous newspaper reports showing that children in Malaysia are beginning to be caught up in the crimes of the crime. This study was conducted to test the applicability of the elements zikir practices that have been developed in the Teacher's Guideline to four- to six-year-olds children with aggressive behaviour in an Islamic concept preschool in Bukit Mertajam, Penang. Two phases that are involved in this study are Phase of needs analysis and teacher's guideline development (Phase I) and The evaluation of teacher's guideline (Phase II). This case study was conducted using a qualitative research method and there were 12 respondents including six teachers and six mothers involved in this study. The instruments used in this study were document analysis, observations, checklists based on aggressive children and a set of interview questions. The interview with respondents in phase II has developed Element of Zikir Implementation for Children and Element of Zikir Implementation for Teachers (Surah) and (Asmaul Husna). The interview in phase II shows that respondents has been able to apply zikir implementation which contains recitations such as al-Fatihah, al-Ikhlas, al-Insyirah, prophet's sholawat and a few of god's name in Asmaul husna to control children's aggressive behaviour. As conclusion, this guideline has helped controlling aggressive behaviour among children in this preschool and they became more behave afterwards.

The implication of this study is that more collaboration is needed for teachers and parents to implement practice of zikir in preschool as well as at home so that the child's aggressive behaviour can be controlled.

Keywords: *Guideline, Behaviour problem, Aggressive, Zikir, Islamic concept preschool*

PENGENALAN

Agresif merupakan sebuah tingkah laku yang dapat menyinggung perasaan atau mengganggu kehidupan atau objek-objek tertentu. Ia merangkumi kesemua tingkah laku yang melibatkan gangguan fizikal dan psikologi terhadap orang lain (Derman, 2017). Agresif juga merupakan sebuah tingkah laku yang dipelajari serta melibatkan tindakan pelaku yang boleh melukakan atau membahayakan orang lain dengan niat jahat terhadap mangsa (Ahmmed dan Gadallah, 2016).

Ciri-ciri kanak-kanak agresif menurut Walumoli (2016) boleh terbahagi kepada dua iaitu secara fizikal ataupun verbal. Ini melibatkan semua perkara seperti membaling objek, membuli, bergaduh, merampas objek, bertikam lidah, mencubit dan menyepak, mengadu kepada orang dewasa, mengganggu perjalanan sesuatu aktiviti, menghantukkan kepala, menjawab, menyumpah, membuat komen yang menyakitkan hati, memanggil nama atau mengejek dan mencabar peraturan. Manakala menurut Derman (2017), perbuatan agresif yang sering ditemui guru di sekolah adalah seperti menyumpah (guru dan pelajar lain) atau secara fizikal menyakiti orang lain seperti mengugut dengan kata-kata, menolak orang lain di pertengahan jalan, bergaduh, membuli, mengejek, memberi nama samaran kepada orang lain serta perbuatan vandalism.

Kajian lepas menunjukkan kanak-kanak yang menunjukkan tingkah laku agresif adalah disebabkan pengaruh yang kuat oleh aktiviti salah laku ibu bapa mereka sendiri. Kanak-kanak prasekolah biasanya akan menunjukkan tingkah laku seperti marah yang tidak dapat dikawal, impulsif dan agresif jika mempunyai ibu yang bermasalah dalam penggunaan dadah dan heroin. Tingkah laku negatif kanak-kanak yang dapat direkodkan semasa kajian adalah seperti memukul, menggigit, mencubit ibu, berulang kali menentang ibu, tingkah laku provokatif dan juga *tantrum* (Finger, Jobin, Bernstein & Hans, 2014).

Selain itu, terdapat juga tingkah laku-tingkah laku kanak-kanak yang paling membimbangkan ibu bapa seperti masalah agresif. Masalah agresif ini akan ditandai dengan permulaan kelakuan tantrum pada bayi berusia sembilan hingga 15 bulan. Tingkah laku agresif akan muncul selepasnya kerana mereka yakin tantrum telah dapat mengekspresikan perasaan kecewa mereka di samping berpotensi mendapat apa yang mereka inginkan. Kemudian, tantrum akan membuatkan kanak-kanak menunjukkan perilaku seperti menggigit, memukul dan mengusik orang lain. Masalah agresif ini akan bermula seawal usia kanak-kanak 18 hingga 24 bulan apabila kanak-kanak mula bermain dengan rakan sebaya. Di TADIKA pula, kanak-kanak akan mempamerkan tingkah laku seperti tidak berdisiplin, sering bergaduh dan agresif semasa berada di dalam bilik darjah (DiPierro & Brown, 2016).

PENYATAAN MASALAH

Menurut statistik yang dikeluarkan oleh Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia (2016), statistik pesalah juvana semakin menurun sejak beberapa tahun kebelakangan ini. Statistik menunjukkan penurunan jumlah pesalah juvana dari tahun 2014 iaitu seramai 5,096 orang kanak-kanak kepada 4,569 orang kanak-kanak pada tahun 2015. Bernama (2019) turut melaporkan hal yang sama di mana indeks jenayah dalam kalangan pelajar sekolah mencatatkan penurunan iaitu 1285 kes pada tahun 2018 berbanding 1722 pada tahun 2017. Namun, penurunan ini tidak bermakna usaha untuk menangani jenayah dalam kalangan juvana harus dihentikan.

Jenayah dalam kalangan juvana atau kanak-kanak menurut Suffian (2017) tidaklah besar atau membimbangkan. Namun, masalah ini masih patut dipandang serius kerana terdapat banyak laporan akhbar menunjukkan kanak-kanak di Malaysia sudah mula terjebak dalam jenayah-jenayah eskترم. Persatuan Anti Dadah dan AIDS Malaysia (PADM) telah mengesan sekurang-kurangnya 10 orang kanak-kanak yang terlibat dalam kes penyalahgunaan dadah dan pengedaran dadah di negara ini. Apa

yang mengejutkan kanak-kanak yang terbabit berusia di bawah 10 tahun (Rosli, 2016). Selain itu, kanak-kanak seawal usia sembilan tahun juga telah didapati terlibat dalam kegiatan Lesbian, Gay, Biseksual dan Transgender (LGBT) di Terengganu (Mohd. Lazim, 2018). Mohamad Fuzi (2016) pula dalam laporannya di dalam akhbar mendedahkan sekurang-kurangnya lapan orang kanak-kanak Malaysia ditemui direkrut dan dilatih menjadi anggota kumpulan militan IS atau pengganas Daesh di beberapa kem di Syria dan Iraq.

Idayu (2017) dalam kajiannya menyatakan peningkatan risiko tingkah laku jenayah dapat dikaitkan dengan gangguan kelakuan atau gangguan tingkah laku. Terdapat pelbagai faktor yang memacu dan menjadi punca mengapa kanak-kanak mengalami masalah emosi dan tingkah laku. Masalah-masalah seperti masalah pendidikan iaitu keciciran sekolah, masalah sosial seperti keganasan rumah tangga dan kehamilan yang tidak diingini serta masalah berkaitan kesihatan fizikal antara punca yang menyebabkan mengapa kanak-kanak mengalami masalah berkaitan emosi dan tingkah laku.

Masalah penglibatan kanak-kanak dalam aktiviti jenayah ini turut diperakui oleh Zanariah dan Kamarul (2017). Dalam kajian mereka menyatakan betapa kurangnya kajian berkaitan masalah modifikasi atau penyesuaian tingkah laku khususnya pada peringkat kanak-kanak di Malaysia. Hal ini merupakan suatu senario yang amat membimbangkan kerana pengabaian aspek pembentukan tingkah laku meletakkan kanak-kanak dalam situasi berisiko serta bakal mempengaruhi perkembangan mereka apabila dewasa kelak. Kanak-kanak yang bermasalah tingkah laku menurut kajian lepas bukan sahaja akan bermasalah dalam pembelajaran, bakal berdepan penyakit mental bahkan bakal membabitkan diri dalam aktiviti jenayah seperti delinkuen, keganasan, seks bebas dan penagihan dadah.

Masalah penyesuaian tingkah laku menurut Zanariah dan Kamarul (2017) dapat dibahagikan kepada tiga jenis iaitu hiperaktif-terganggu, permusuhan-agresif dan kebimbangan-ketakutan. Namun dua masalah penyesuaian tingkah laku kanak-kanak yang paling membimbangkan adalah permusuhan-agresif dan kebimbangan-ketakutan. Manakala menurut Mastura (2016), sesuatu tingkah laku bermasalah yang dipamerkan kanak-kanak biasanya terjadi disebabkan tiga faktor seperti masalah dari aspek fisiologi yang berkisar kepada kesan pemakanan kepada tingkah laku kanak-kanak, masalah berkaitan saraf otak dan juga disebabkan oleh gangguan perasaan. Gangguan perasaan yang dialami seseorang kanak-kanak biasanya terjadi disebabkan mereka sering diugut, ditakut-takutkan atau pernah didera secara mental, emosi ataupun fizikal. Akibat daripada gangguan perasaan tersebut, kanak-kanak akan mengalami rasa takut yang sukar dibendung dan seterusnya perasaan tersebut sukar dibendung.

Oleh itu, suatu alternatif perlu dicari dan digunakan bagi mengatasi masalah berkaitan tingkah laku kanak-kanak ini. Alternatif seperti amalan zikir sebelum ini telah diperakui dapat menyelesaikan masalah dalam pelbagai bidang terutamanya dalam bidang pendidikan, bidang perubatan, bidang psikologi dan sebagainya. Zikir menurut Rozali dan Nubli (2015) dapat berperanan sebagai agen pengubah tingkah laku negatif seseorang. Penggunaan zikir dalam proses pembentukan tingkahlaku penting kerana zikir bukan sahaja dapat mengubah tingkah laku kanak-kanak, zikir dalam masa yang sama turut dapat membantu kanak-kanak dalam pelbagai aspek lain seperti menarik minat kanak-kanak untuk mengenali dan mempelajari agama Islam selain dapat mencipta kesan dan sensasi tenang kepada orang yang mengamalkannya (Mukhamad Yasin, 2015). Apabila rasa tenang timbul dalam diri kanak-kanak, tingkahlaku negatif tersebut akan lebih mudah dikawal seterusnya tingkahlaku negatif tersebut dapat diubah menjadi tingkahlaku positif.

Kajian-kajian terdahulu turut menunjukkan amalan zikir mampu memberikan kesan yang positif terhadap tingkah laku agresif kanak-kanak. Kajian sebelum ini menyatakan kepentingan pengajaran al-Quran yang turut mengandungi aktiviti zikir dapat membantu perkembangan psikologi kanak-kanak yang menghidap autisme (Salmihah et al., 2018). Dalam kajian tersebut, lima orang guru yang mengajar di Yayasan Faqeh dalam satu sesi temu bual mendapati 13 orang anak di Yayasan Faqeh menunjukkan pola positif di mana al-Quran telah memberi efek tenang, mengawal tingkah laku tantrum atau agresif, membentuk dan menstabilkan emosi serta psikologi yang baik. Badariah, Muhmad, Nadia dan Mastura (2017) dalam kajiannya pula mendapati dua orang responden kajian yang terdiri daripada ibu bapa kepada anak-anak autisme mendapati dan mempercayai bacaan potongan ayat-ayat Al-Quran dapat dijadikan sebagai intervensi dan telah dapat menenangkan anak-anak mereka terutama apabila mereka mula tantrum atau bersifat agresif. Setelah banyak kali mengulangi bacaan ayat-ayat tersebut, anak-anak mereka berhenti menangis dan menjadi senyap.

KAJIAN LITERATUR

Kanak-kanak yang dibiarkan bertingkah laku agresif semenjak kecil boleh menyebabkan mereka bermasalah dalam bidang sosial, psikologi, pendidikan dan tingkah laku apabila meningkat dewasa kelak. Tingkah laku agresif pada diri kanak-kanak dijangka berterusan sehingga kanak-kanak dewasa dan boleh mengakibatkan tingkah laku antisosial, status pekerjaan yang rendah, penggunaan alkohol dan jenayah, kesukaran berkomunikasi dengan rakan sebaya, penolakan oleh rakan sebaya, kegagalan akademik, dibuang sekolah ataupun berhenti sekolah. (Derman, 2017).

Oleh yang demikian, amalan zikir digunakan dalam kajian ini kerana ia dilihat mampu memberi kesan yang positif terhadap tingkah laku agresif kanak-kanak. Salmihah et al. (2018) dalam kajian mereka menyatakan kepentingan pengajaran al-Quran yang turut mengandungi aktiviti zikir. Dalam kajian ini, amalan zikir didapati sangat membantu perkembangan psikologi kanak-kanak yang menghidap autisma. Selain membantu memperkembangkan perkembangan psikologi kanak-kanak, amalan zikir turut dapat membantu mengawal tingkah laku tantrum kanak-kanak. Dalam kajian ini, seramai 13 orang telah dipilih untuk menjadi responden iaitu tujuh orang terdiri daripada ibu bapa yang mempunyai anak di Yayasan Faqeh dan lima orang guru yang mengajar di Yayasan Faqeh. Sebuah sesi temu bual telah diadakan bersama responden-responden ini untuk melihat dua konstruk utama iaitu elemen pengajaran al-Quran dan kepentingannya kepada perkembangan psikologi kanak-kanak autisma. Dapatan kajian menunjukkan pola positif daripada responden di mana pengajaran al-Quran mampu memberi efek tenang, mengawal tingkah laku tantrum atau agresif, membentuk dan menstabilkan emosi serta psikologi yang baik dalam kalangan kanak-kanak autisma.

Menurut Badariah, Muhmad, Nadia dan Mastura (2017) dalam kajiannya, ibu bapa dapat membantu mempersiapkan diri mereka dengan menyediakan intervensi-intervensi awal bagi kanak-kanak yang telah dikenalpasti mempunyai masalah autisma. Kanak-kanak autisma mempunyai pelbagai kelemahan dari pelbagai sudut seperti masalah dalam komunikasi, masalah menguruskan diri, tiada kontak mata, tantrum atau agresif (masalah tingkah laku), perkembangan yang lambat serta lain-lain. Responden-responden dalam kajian ini yang terdiri daripada 11 gabungan ibu bapa dan penjaga telah menggunakan intervensi yang sesuai dengan masalah kanak-kanak autisma. Melalui kajian ini didapati bahawa zikir dan wirid turut digunakan sebagai praktis harian bagi mengekang masalah tantrum atau agresif dalam kalangan kanak-kanak autisma selain penggunaan doa, solat dan berpuasa menjelang bulan Ramadhan. Dua orang responden dalam kajian ini mempercayai bacaan potongan ayat-ayat Al-Quran sebagai intervensi telah dapat menenangkan anak-anak mereka terutama apabila mereka mula tantrum atau bersifat agresif. Setelah banyak kali mengulangi bacaan ayat-ayat tersebut, anak-anak mereka berhenti menangis dan menjadi senyap.

Badariah Sani (2017) dalam kajiannya pula berhasrat untuk mengenalpasti halangan-halangan yang dihadapi penjaga yang menjaga anak autistik di rumah dan bagaimana caranya mereka mengatasi masalah ini serta beradaptasi dengan kehidupan berdasarkan keperluan untuk menjaga anak bekeperluan khas ini. Antara masalah yang dihadapi penjaga anak-anak autistik ini adalah seperti masalah tingkahlaku agresif, tingkahlaku hiperaktif, masalah pengurusan tandas, kecederaan diri dan banyak lagi. Melalui hasil analisis temu bual bersama responden seramai 11 orang, ramai ibu bapa yang menghadapi masalah tekanan setiap kali anak-anak ini bersikap tantrum atau mengamuk. Bagi mengatasi masalah ini, responden-responden dalam kajian ini menggunakan lebih banyak strategi yang berfokuskan emosi mengikut kepada kepercayaan agama masing-masing. Mereka menggunakan praktis bersifat Islamik seperti doa, zikir, wirid, solat dan nilai-nilai Islam bagi menguruskan kehidupan harian anak-anak ini.

OBJEKTIF

Kajian ini dijalankan dengan objektif untuk:

- i. Mengenalpasti elemen-elemen yang diperlukan dalam Garis Panduan Guru Untuk Pelaksanakan Amalan Zikir dalam Kalangan Kanak-kanak Bermasalah Tingkah laku Agresif
- ii. Mengenalpasti maklumbalas guru-guru TADIKA terhadap kesesuaian elemen-elemen zikir dalam Garis Panduan Guru
- iii. Mengenalpasti maklumbalas guru berkenaan kebolegunaan pelaksanaan amalan zikir melalui Garis Panduan Guru dalam membantu tingkahlaku agresif kanak-kanak TADIKA

METODOLOGI

Kajian ini merupakan kajian berbentuk kualitatif dengan menggunakan pendekatan kajian kes. Kajian ini melibatkan sebuah TADIKA di Bukit Mertajam, Pulau Pinang. TADIKA ini dibina dalam kawasan taman perumahan rumah serta telah dibahagikan kepada dua buah rumah yang berbeza. Oleh kerana jumlah kanak-kanak enam tahun terlalu ramai, maka kanak-kanak di tadika ini telah dipecahkan kepada dua kumpulan umur. TADIKA di rumah pertama menempatkan kanak-kanak berumur empat dan lima tahun manakala TADIKA di rumah kedua pula menempatkan kanak-kanak berumur enam tahun. Kanak-kanak enam tahun mempunyai empat buah bilik darjah, diikuti dengan kanak-kanak lima tahun mempunyai tiga bilik darjah dan kanak-kanak empat tahun mempunyai dua bilik darjah.

Seramai 12 orang responden telah terlibat dalam kajian ini di mana enam daripada responden merupakan guru TADIKA, manakala enam lagi merupakan ibu kepada kanak-kanak yang bersekolah di TADIKA yang sama dengan tempat guru mengajar. Namun semasa temu bual dijalankan dalam Fasa I, salah seorang guru tidak dapat hadir atas urusan kecemasan. Temu bual tetap diteruskan dengan baki lima orang guru lain. Dalam kajian ini juga, persampelan bukan kebarangkalian digunakan bagi memilih sampel. Di bawah prosedur persampelan ini, penyelidik memilih subjek daripada populasi berdasarkan ciri-ciri atau kriteria-kriteria tertentu.

Empat kriteria yang perlu ada pada guru adalah mempunyai pengalaman mengajar di TADIKA berkonsep Islamik sekurang-kurangnya selama setahun, mempunyai sekurang-kurangnya sijil Diploma dari mana-mana kolej atau universiti di Malaysia, berkerja sebagai guru tetap dan bersedia untuk ditemu bual di akhir kajian. Bagi sampel ibu bapa, penyelidik memilih kriteria seperti mempunyai anak berusia empat hingga enam tahun, bersekolah di TADIKA yang sama dengan tempat guru dalam kajian ini mengajar, memiliki anak yang mendapat skor lebih daripada tiga berkenaan tingkahlaku agresif berpandukan senarai semak MOAS serta bersedia untuk ditemu bual oleh penyelidik di akhir kajian.

Instrumen

Instrumen yang telah digunakan dalam kajian ini adalah analisis dokumen, pemerhatian, senarai semak dan set soalan temu bual yang dibahagikan kepada dua fasa iaitu Fasa I dan Fasa II.

Analisis Dokumen

Modul, garis panduan, artikel, jurnal, tesis dan buku telah dipilih sebagai bahan-bahan bagi membangunkan Garis Panduan Guru dalam proses analisis dokumen. Antara perkara yang ingin dilihat dan dikumpul melalui proses ini adalah amalan praktis zikir yang pernah dilaksanakan sebelum ini oleh penyelidik-penyelidik sebelumnya. Amalan praktis zikir ini digunakan sebagai rujukan atau kayu ukur bagi penyelidik membuat rujukan bagi membangunkan Garis Panduan Guru. Selain mengenalpasti jenis amalan zikir yang pernah digunakan penyelidik sebelum ini, penyelidik turut mengenalpasti tingkahlaku agresif dalam kanak-kanak prasekolah serta kelebihan penggunaan amalan zikir dalam membantu kanak-kanak yang bertingkah laku agresif.

Pemerhatian

Penyelidik telah memilih untuk melaksanakannya pemerhatian sebagai prosedur terawal bagi meninjau serta mendapatkan maklumat berkenaan aspek pelaksanaan amalan zikir yang dilaksanakan di TADIKA X iaitu TADIKA berkonsep Islam dalam populasi pilihan penyelidik.

Pemerhatian dilakukan kerana penyelidik ingin membandingkan pelaksanaan amalan zikir yang dijalankan di TADIKA X dengan pelaksanaan amalan zikir yang telah dijalankan bersama kanak-kanak autisma yang sebelum ini dijadikan sebagai rujukan utama dalam kajian ini. Perbandingan dilakukan bagi menyesuaikan amalan pelaksanaan amalan zikir untuk dijalankan dengan kanak-kanak normal yang bertingkah laku agresif. Semasa melakukan pemerhatian di TADIKA X, penyelidik telah dapat melihat beberapa aspek yang diinginkan untuk dimasukkan dalam Garis Panduan Guru seperti jenis bacaan zikir, waktu bacaan zikir, lokasi bacaan zikir, teknik dan adab-adab bacaan zikir serta tatacara pengendalian amalan zikir. Jadual 1 menunjukkan elemen dan aspek pelaksanaan amalan zikir

Jadual 1: Elemen dan aspek pelaksanaan amalan zikir

Elemen Pelaksanaan Zikir	Aspek Pelaksanaan Amalan Zikir
Bagi Kanak-kanak	Jenis bacaan zikir
	Waktu bacaan zikir
	Lokasi bacaan zikir
	Teknik dan adab-adab bacaan zikir
	Tatacara pengendalian amalan zikir
Bagi Guru	Jenis bacaan zikir
	Waktu bacaan zikir
	Lokasi bacaan zikir
	Teknik dan adab-adab bacaan zikir
	Tatacara pengendalian amalan zikir

Maklumat-maklumat yang telah dikutip semasa proses pemerhatian itu kemudiannya dikumpul dan direkodkan bagi memudahkan penyelidik memproses maklumat-maklumat tersebut dalam proses pembangunan Garis Panduan Guru. Ini adalah bagi melihat kesesuaiannya berdasarkan analisis dokumen serta hasil perbincangan bersama guru dalam temu bual 1.

Senarai Semak

Borang senarai semak telah diedarkan kepada guru-guru yang terlibat dalam kajian ini sebelum guru-guru menjalankan amalan pelaksanaan zikir ke atas kanak-kanak di TADIKA pada Fasa I. Tujuan senarai semak ini digunakan dalam kajian ini adalah untuk memilih enam orang kanak-kanak yang mempunyai tingkah laku agresif yang tinggi dalam kalangan semua kanak-kanak.

Borang senarai semak ini dinamakan sebagai Skala Tingkah Laku Agresif Terbuka Yang Telah Diubahsuai (MOAS). Soal selidik ini digunakan secara klinikal oleh Akademi Pediatrik Amerika dan dikenali kini sebagai Addressing Mental Health Concerns in Primary Care: A Clinician's Toolkit (2010). Tahap keagresifan kanak-kanak dibahagikan kepada empat jenis menurut senarai semak ini iaitu agresif secara verbal, agresif terhadap harta benda, auto-agresif serta agresif secara fizikal. Nilai skor akan diberi kepada kanak-kanak dari jumlah kosong hingga empat mengikut jenis perlakuan yang dilakukan merujuk kepada pada tahap-tahap keagresifan seperti dalam senarai semak.

Kesemua jumlah skor bagi setiap kanak-kanak akan ditambah kemudian dikalikan dengan nilai yang berbeza mengikut tahap agresif kanak-kanak. Jadual 2 ialah Skala Tingkah Laku Agresif Terbuka Yang Telah Diubahsuai (MOAS) menerangkan secara terperinci berkenaan skor yang akan diterima kanak-kanak yang bertingkah laku agresif. Manakala Jadual 3 ialah Nilai Pemberat Tahap Agresif Kanak-kanak menerangkan tentang nilai pemberat yang perlu dikali guru setelah menambah jumlah skor kanak-kanak dalam setiap tahap keagresifan kanak-kanak.

Jadual 2: Skala Tingkah Laku Agresif Terbuka Yang Telah Diubahsuai (MOAS)

Tahap Keagresifan	Nilai Skor	Penerangan Skor
Agresif secara verbal	0	Tiada tingkah laku agresif secara verbal
	1	Menjerit marah, menyumpah secara sederhana atau melakukan penghinaan secara personal
	2	Menyumpah secara keterlaluan, menghina secara keterlaluan, hilang sabar
	3	Mengugut melakukan kezaliman kepada orang lain ataupun diri sendiri
	4	Mengugut melakukan kezaliman terhadap orang lain atau diri sendiri secara berulang kali
Agresif terhadap harta benda	0	Tiada tingkah laku agresif terhadap harta benda
	1	Menghempas pintu, mencarik-carik kain baju, kencing di atas lantai
	2	Mencampakkan objek ke bawah, menendang perabot, menconteng dinding
	3	Memecahkan objek, memecahkan tingkap
	4	Menyalakan api, membaling objek secara berbahaya
Auto-agresif	0	Tiada tingkah laku agresif secara serangan
	1	Menggores atau mencakar kulit, menarik rambut, memukul diri sendiri (tanpa kecederaan)
	2	Menghantuk kepala, menumbuk dinding, berguling di atas lantai diberi skor dua
	3	Menimbulkan luka kecil, lebam, kesan terbakar atau membuat parut pada diri sendiri
	4	Manakala menimbulkan luka besar pada diri atau membuat cubaan bunuh diri
Agresif secara fizikal	0	Tiada tingkah laku agresif secara fizikal
	1	Melakukan isyarat mengugut, bergayut pada orang lain, menyambar baju
	2	Serangan, tolakan, cakaran, menarik rambut orang lain (tanpa mengakibatkan kecederaan)
	3	Menyerang orang lain. Menyebabkan kecederaan secara sederhana (bengkak, terseliuh, parut dan sebagainya)
	4	Mencederakan orang lain, menyebabkan kecederaan serius

Jadual 3: Nilai Pemberat Tahap Agresif Kanak-kanak

Kategori	Nilai pemberat
Agresif secara verbal	x1
Agresif terhadap harta benda	x2
Auto-agresif	x3
Agresif secara fizikal	x4

Set Soalan Temu Bual

Proses temu bual dilakukan secara langsung melalui pertemuan dua mata serta melalui aplikasi mesej rakaman suara 'whatsapp'. Proses temu bual dalam kajian ini dilakukan bagi dua tujuan iaitu bagi mendapatkan maklumbalas daripada guru-guru berkenaan kesesuaian elemen bagi membangunkan Garis Panduan Guru dan kedua bagi mengetahui kebolehgunaan Garis Panduan Guru di akhir kajian.

Temu bual telah diadakan bersama sampel kajian ini merupakan temu bual berstruktur yang dilakukan secara bersemuka. Temu bual berstruktur dilakukan dengan tujuan untuk mengumpulkan maklumat demografik yang tepat seperti jantina, umur, taraf perkahwinan, tahap pendidikan, pekerjaan

dan pendapatan. Penyelidik memilih untuk melakukan temu bual berstruktur kerana mengikut rujukan terdahulu daripada sebuah kajian lepas dengan menggunakan soalan-soalan yang hampir sama seperti dalam kajian Salmihah et al. (2018). Namun hanya temu bual II sahaja yang akan mengikut rujukan penyelidik terdahulu.

Soalan temu bual dibahagikan kepada tiga bahagian di mana bahagian pertama adalah berkenaan dengan demografi responden, kedua adalah berkenaan maklumbalas guru berkenaan kesesuaian elemen-elemen dalam Garis Panduan Guru dan ketiga adalah berkenaan Kebolehgunaan Amalan Zikir di TADIKa yang dibahagikan kepada dua bahagian. Bahagian i) Pelaksanaan Amalan Zikir di TADIKa manakala Bahagian ii) Perkembangan Tingkah Laku Kanak-kanak Agresif.

Set soalan temu bual dalam kajian ini digunakan sebanyak dua kali iaitu pada fasa I dan fasa II. Pada fasa I, penyelidik menemu bual guru-guru di TADIKa bagi mendapatkan maklumat berkenaan elemen-elemen yang sesuai dimuatkan di dalam Garis Panduan Guru. Manakala dalam fasa II pula, temu bual diadakan penyelidik ke atas guru yang sama beserta ibu bapa bagi melihat kobolehgunaan Garis Panduan Guru pada akhir kajian. Aras bahasa yang digunakan telah disesuaikan mengikut laras bahasa yang bersesuaian dengan latar belakang ibu bapa selain mengubah suai soalan temu bual jika merasakan perkara itu perlu dilakukan sesuai dengan situasi. Set soalan temu bual boleh dirujuk di bahagian lampiran seperti dalam rujukan.

DAPATAN KAJIAN

Fasa I

Analisis Dokumen

Melalui rujukan daripada beberapa sumber seperti modul, garis panduan, artikel, jurnal, tesis dan buku, penyelidik telah membangunkan sebuah Garis Panduan Guru yang dapat digunakan oleh responden pada fasa 1. Garis Panduan Guru ini akan digunakan dalam kajian rintis yang akan dijalankan selama dua minggu dalam waktu persekolahan.

Pada ketika ini, sebuah Garis Panduan Guru telah dibangunkan dan mempunyai asas seperti elemen pelaksanaan amalan zikir. Elemen pelaksanaan amalan zikir ini pula mengandungi beberapa aspek seperti jenis bacaan zikir, waktu bacaan zikir, lokasi bacaan zikir, teknik dan adab-adab bacaan zikir serta tatacara pengendalian amalan zikir. Semasa kajian rintis dijalankan, guru-guru serta pakar yang menilai garis panduan ini telah memurni serta menambah baik garis panduan ini dengan membahagikan elemen pelaksanaan amalan zikir kepada dua bahagian iaitu Elemen Pelaksanaan Amalan Zikir Bagi Kanak-kanak dan Elemen Pelaksanaan Amalan Zikir Bagi Guru.

Penyelidik turut menjumpai rujukan yang sesuai untuk merujuk senarai semak bagi mencari kanak-kanak yang cenderung bertingkah laku agresif dengan menggunakan senarai semak yang bersesuaian yang dinamakan sebagai Skala Tingkah Laku Agresif Terbuka Yang Telah Diubahsuai (MOAS). Seterusnya penyelidik telah dapat mengumpulkan rujukan berkenaan kelebihan-kelebihan penggunaan amalan zikir dalam membantu mengawal tingkah laku kanak-kanak yang bertingkah laku agresif.

Pemerhatian

Semasa sesi pemerhatian berlangsung, perkara-perkara yang ingin dilihat sepanjang berada dilihat semula. Perkara-perkara yang diperhatikan adalah seperti jenis-jenis bacaan zikir yang sering diamalkan kanak-kanak di TADIKa bersama guru, waktu-waktu yang dijalankan bacaan zikir, lokasi-lokasi bacaan zikir, teknik dan adab bacaan zikir yang dilaksanakan guru bersama kanak-kanak serta tatacara pengendalian zikir oleh guru. Perkara-perkara yang telah disenaraikan ini seterusnya dikumpulkan dan dipadankan bersama analisis dokumen untuk membangunkan Garis Panduan Guru untuk Pelaksanaan Amalan Zikir bagi Kanak-kanak Bermasalah Tingkahlaku Agresif.

Jadual 4: Dapatan elemen dan aspek pelaksanaan zikir untuk kaedah pemerhatian

Elemen Pelaksanaan Zikir	Aspek Pelaksanaan Amalan Zikir	Penerangan
Bagi kanak-kanak	Jenis bacaan zikir	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tahmid - <i>Alhamdulillah</i> 2. Tahlil - <i>Laila haillallah</i> 3. Takbir - <i>Allahuakbar</i> 4. Selawat - <i>Allahumma solli 'ala Muhammad, wa'ala ali Muhammad</i> 5. Istighfar - <i>Astaghfirullahal adzim alladzi lailahaila huwal hayyul qayyum waatubu ilaik</i> 6. Tasbih - <i>Subhanallah Walhamdulillah walaila haillallah wallahu akbar</i>
	Waktu bacaan zikir	<ol style="list-style-type: none"> 1. Setelah kanak-kanak selesai melaksanakan perhimpunan pagi ataupun selepas sunat dhuha mengikut waktu yang ditetapkan pihak tadika setiap hari. Anggaran masa lima minit. 2. Sebelum kanak-kanak bergerak pulang ke rumah iaitu sewaktu beratur untuk sesi akhir persekolahan setiap hari. Anggaran masa lima minit. 3. Pada mana-mana waktu senggang yang dirasakan sesuai oleh guru seperti ketika dalam aktiviti 'p & p', waktu rehat, <i>circle time</i>. Anggaran masa lima minit.
	Lokasi bacaan zikir	Di ruang kanak-kanak berkumpul untuk melakukan himpunan aktiviti secara beramai-ramai di dalam premis tadika.
	Teknik dan adab-adab bacaan zikir	<ol style="list-style-type: none"> 1. Menggunakan bacaan sederhana kuat, lembut dan khusyu' 2. Boleh dilagukan mengikut irama sedia ada 3. Boleh dilakukan dengan bimbingan guru
Bagi Guru	Tatacara pengendalian amalan zikir	<ol style="list-style-type: none"> 1. Setelah selesai perhimpunan pagi atau melaksanakan solat sunat di waktu pagi, kanak-kanak diberi masa untuk membaca doa serta ayat-ayat lazim seperti surah Al-Fatihah, 3 Qul, doa selepas solat dan sebagainya mengikut kurikulum seperti yang dicadangkan oleh pihak tadika. 2. Guru membimbing kanak-kanak membaca bacaan zikir yang telah disenaraikan setiap hari mengikut turutan diikuti dengan teknik dan adab yang betul bagi hari pertama hingga hari ke 40 seperti berikut: <ol style="list-style-type: none"> a. Ulangan sebanyak 11 kali <i>Laila haillallah, Allahuakbar dan Alhamdulillah</i> b. Ulangan sebanyak tiga kali <i>Astaghfirullah haladzim alladzi lailahaila huwal hayyul qayyum waatubu ilaik, Subhanallah Walhamdulillah walaila haillallah, wallahu akbar dan Allahumma solli 'ala Muhammad, wa'ala ali Muhammad</i> 1. Surah-surah

	<p>Surah al-Fatihah, al-Ikhlas, selawat nabi dan surah al-Insyirah</p> <p>2. Kalimah Asmaul Husna <i>Al 'Aziz, Al Qawwiyy, Al Mattin, Al Hayy, Al Qayyum, Al Afuw, Asy Shakur, Ar-Rahman, Ar-Rahim, Al Latif, Al Halim dan As-Salam</i></p>
Waktu bacaan zikir	<p>1. Surah al-Fatihah, surah al-Ikhlas, surah al-Insyirah dan selawat Nabi boleh dibacakan guru pada setiap pagi sewaktu kanak-kanak tiba ke sekolah.</p> <p>2. Asmaul husna boleh dibacakan guru ke atas kanak-kanak ketika terlihat kanak-kanak mempamerkan tingkah laku agresif.</p>
Lokasi bacaan zikir	<p>1. Guru boleh membuat pelaksanaan bacaan surah al-Fatihah, al-Ikhlas, al-Insyirah dan selawat Nabi secara santai sama ada di luar bilik darjah atau luar premis tadika semasa menyambut ketibaan kanak-kanak pada setiap pagi.</p> <p>2. Guru boleh memilih satu kawasan yang tenang, sunyi dan tiada objek yang dapat menarik perhatian kanak-kanak untuk menjadi terus agresif. Guru mungkin boleh memilih satu sudut yang lebih senyap dalam bilik darjah, menggunakan bilik kosong dalam premis tadika, menggunakan bilik guru besar atau kawasan kantin mengikut kesesuaian masa dan keadaan.</p>
Teknik dan adab-adab bacaan zikir	<p>1. Menggunakan bacaan lembut dan khusyu'</p> <p>2. Boleh dilagukan mengikut irama sedia ada</p> <p>3. Boleh dibaca dalam jumlah nombor ganjil seperti 11,33 dan sebagainya sehingga kanak-kanak terlihat lebih tenang.</p>
Tatacara pengendalian amalan zikir	<p>1. Surah-surah</p> <p>a. Membacakan surah al-Fatihah, surah al-Ikhlas, surah al-Insyirah dan selawat Nabi bersama-sama kanak-kanak pada sesi pagi waktu persekolahan kemudian</p> <p>B. Berniat bersama kanak-kanak misalnya seperti "Semoga semua anak-anak muridku jadi anak murid yang paling baik pada hari ini, Insha Allah."</p> <p>2. Asmaul husna</p> <p>Guru membacakan asmaul husna ke atas kanak-kanak agresif:</p> <p>a. Secara berulang-ulang kepada kanak-kanak setiap hari pada waktu yang dirasakan sesuai oleh guru.</p> <p>b. Memisahkan kanak-kanak dari kawasan atau perkara yang boleh membuatnya bertambah agresif.</p> <p>c. Memeluk dan mententeramkan kanak-kanak sambil membacakan asmaul husna mengikut jenis tingkah laku agresif yang ditunjukkan secara perlahan ke telinga kanak-kanak.</p>

Beremosi: *Ya Aziz, Ya Qawiy, Ya Matin*

Merajuk: *Ya Aziz, Ya Qawiy, Ya Matin, Ya Hayyu, Ya Qayyum*
Dendam: *Ya 'Afuw, Ya Shakur*
Tidak toleransi: *Ya Shakur, Ya Rahman, Ya Rahim*
Tidak patuh (keras hati): *Ya Latif, Ya Halim*
Menangis: *Ya Salam*

4.1.3 Senarai Semak

Senarai semak bernama Skala Tingkah Laku Agresif Terbuka Yang Telah Diubahsuai (MOAS) merupakan senarai semak yang digunakan dalam kajian ini bagi membantu guru mengenal pasti kanak-kanak yang cenderung bertingkah laku agresif di TADIKA. Guru-guru yang terlibat sebagai responden kajian ini diberi suatu tempoh masa kira-kira dua minggu iaitu 10 hari persekolahan untuk mengenalpasti kanak-kanak yang kerap melakukan tingkah laku agresif. Guru-guru yang diedarkan dengan borang senarai semak ini diminta mengisi borang ini apabila kanak-kanak melakukan tingkah laku agresif.

Kesemua kanak-kanak yang berada dalam kelas guru yang terlibat sebagai responden telah terlibat dalam kajian rintis yang dijalankan selama dua minggu. Namun di akhir kajian, guru-guru hanya akan memilih kanak-kanak yang merekodkan jumlah skor tertinggi melalui perlakuan agresif yang ditunjukkan selama dua minggu. Enam orang kanak-kanak yang telah dipilih sebagai subjek kajian ini dipilih dalam kalangan yang mempunyai nilai skor tertinggi. Julat skor mereka yang paling minima adalah tujuh manakala yang paling tinggi pula adalah 21. Jadual 3.1.3.2 menerangkan tentang Simbol Perwakilan Bagi Kategori Agresif manakala Jadual 3.1.3.3 menerangkan tentang Skor Tingkah Laku Agresif Kanak-kanak di bawah.

Jadual 5: Simbol Perwakilan Bagi Kategori Agresif

Kategori	Simbol Perwakilan
Agresif secara verbal	V
Agresif terhadap harta benda	H
Auto-agresif	A
Agresif secara fizikal	F

Jadual 6: Skor Tingkah Laku Agresif Kanak-kanak

Kanak-kanak	V	H	A	F	Jumlah skor
K1	3	1	1	1	12
K2	1	1	0	1	7
K3	2	2	0	2	14
K4	1	1	0	1	7
K5	1	3	0	3	19
K6	1	4	0	3	21

Hasil temu bual

Pada Fasa I, para responden yang terdiri daripada enam orang guru telah ditemu bual untuk memberikan maklum balas berkenaan cadangan kesesuaian elemen-elemen zikir dalam Garis Panduan Guru. Namun salah seorang guru tidak dapat hadir untuk ditemu bual pada saat akhir atas urusan peribadi. Temu bual tetap diteruskan bersama baki lima orang guru lagi. Dapatan kajian menunjukkan para responden memberikan beberapa maklumbalas mengikut pecahan elemen iaitu elemen pelaksanaan zikir bagi kanak-kanak yang memerlukan kanak-kanak untuk membacakan bacaan zikir seperti tahmid, takbir, tahlil, selawat, istighfar dan tasbih manakala elemen pelaksanaan zikir bagi guru memerlukan guru untuk membimbing kanak-kanak membaca surah-surah seperti al-Fatihah, al-Ikhlas, al-Insyirah dan selawat nabi serta Asmaul husna. Kesemua responden telah diminta untuk memberi maklumbalas dari aspek bacaan-bacaan zikir, waktu bacaan zikir, lokasi bacaan zikir, teknik dan adab-adab bacaan zikir dan juga tatacara pengendalian amalan zikir.

Jadual 7: Cadangan Elemen Pelaksanaan Zikir Bagi Kanak-kanak

Elemen	Guru	Cadangan
A. Pelaksanaan zikir bagi kanak-kanak	G1	Fleksibelkan waktu zikir
	G2	Fleksibelkan waktu zikir
	G3	Fleksibelkan waktu zikir
	G4	Penambahan lokasi zikir
	G5	-

Berdasarkan Jadual 7 iaitu Cadangan Elemen Pelaksanaan Zikir Bagi Kanak-kanak, rata-rata guru berpendapat bahawa penambahbaikan yang perlu dilakukan dalam elemen ini adalah menjadikan waktu pelaksanaan amalan zikir ini lebih fleksibel kerana terdapat beberapa kekangan yang berlaku pada waktu guru sepatutnya melaksanakan amalan zikir ini. Antara masalah-masalah yang timbul adalah seperti tidak cukup masa untuk melaksanakan pada waktu yang ditetapkan, kanak-kanak datang lewat ke TADIKA, bergelut dengan aktiviti-aktiviti lain.

Jadual 8: Cadangan Elemen Pelaksanaan Zikir Bagi Guru (Surah-surah)

Elemen	Guru	Cadangan
BI. Pelaksanaan zikir bagi guru (Surah-surah)	G1	Pengulangan surah Fleksibelkan lokasi surah
	G2	Pengulangan surah
	G3	Pengulangan surah
	G4	-
	G5	-

Berdasarkan Jadual 8 iaitu Cadangan Elemen Pelaksanaan Zikir Bagi Guru (Surah-surah), majoriti guru berpendapat bahawa penambahbaikan yang perlu dilakukan melalui elemen ini adalah pengulangan perlu dilakukan kepada kanak-kanak semasa membaca surah ini. Hal ini sebagai serampang dua mata bagi guru. Selain dapat memantapkan hafazan kanak-kanak, kanak-kanak yang mengikuti guru untuk membaca surah akan merasa selesa kerana sudah terbiasa apabila guru membacakan surah-surah tersebut kepada mereka setiap hari.

Jadual 9: Cadangan Elemen Pelaksanaan Zikir Bagi Guru (Asmaul husna)

Elemen	Guru	Cadangan
B2. Pelaksanaan zikir bagi guru (Asmaul husna)	G1	Penggunaan media elektronik
	G2	Penggunaan media elektronik
	G3	Penggunaan media elektronik
	G4	Penggunaan media elektronik
	G5	Penggunaan media elektronik

Berdasarkan Jadual 9 iaitu Cadangan Elemen Pelaksanaan Zikir Bagi Guru (Asmaul Husna), kesemua guru berpendapat bahawa penambahbaikan yang perlu dilakukan melalui elemen ini adalah memainkan muzik yang mengandungi bacaan asmaul husna menggunakan media elektronik yang ada di TADIKA seperti televisyen, laptop atau komputer riba. Selain dapat memperkenalkan asmaul husna yang dilihat asing oleh kanak-kanak di TADIKA ini, ia juga dapat menenangkan kanak-kanak yang tidak biasa dengan kalimat nama-nama Allah dalam asmaul husna.

Fasa II

Pada Fasa II, para responden yang terdiri daripada 12 orang responden iaitu enam orang guru dan enam orang ibu telah menjawab soalan temu bual yang diadakan secara bersemuka bersama penyelidik. Namun terdapat kekangan berlaku semasa proses temu bual di mana beberapa responden yang terdiri daripada ibu terpaksa ditemu bual secara rakaman suara melalui aplikasi ‘whatsapp’. Kesemua responden ditemu bual menggunakan soalan yang dipecahkan kepada dua bahagian iaitu i) Kebolehgunaan Pelaksanaan Amalan Zikir dan ii) Perkembangan Tingkah laku Agresif Dalam Kalangan Kanak-kanak. Setiap soalan juga telah diberikan tema bagi memudahkan penyelidik menganalisis dapatan kajian.

Jadual 10: Maklumbalas Responden Berkenaan Kebolehgunaan Pelaksanaan Amalan Zikir

Soalan Kajian	Tema Soalan	Maklumbalas			
		Guru (G)		Ibu (I)	
SK1	Kaedah pelaksanaan amalan zikir (KAEPАЗ)	G1	Mengikut prosedur pelaksanaan	I1	Tidak mengikut prosedur pelaksanaan
		G2	Mengikut prosedur pelaksanaan	I2	Mengikut prosedur pelaksanaan
		G3	Mengikut prosedur pelaksanaan	I3	Tidak menepati prosedur pelaksanaan
		G4	Mengikut prosedur pelaksanaan	I4	Mengikut prosedur pelaksanaan
		G5	Mengikut prosedur pelaksanaan	I5	Mengikut prosedur pelaksanaan
		G6	Mengikut prosedur pelaksanaan	I6	Mengikut prosedur pelaksanaan
SK2	Kekerapan pelaksanaan amalan zikir (KEKPAZ)	G1	Mengikut prosedur pelaksanaan	I1	Tidak mengikut prosedur pelaksanaan
		G2	Tidak mengikut prosedur pelaksanaan	I2	Mengikut prosedur pelaksanaan
		G3	Mengikut prosedur pelaksanaan	I3	Tidak mengikut prosedur pelaksanaan
		G4	Tidak mengikut prosedur pelaksanaan	I4	Mengikut prosedur pelaksanaan
		G5	Mengikut prosedur pelaksanaan	I5	Mengikut prosedur pelaksanaan
		G6	Mengikut prosedur pelaksanaan	I6	Mengikut prosedur pelaksanaan
SK3	Kesulitan pelaksanaan amalan zikir (KESPAZ)	G1	Masa guru atau ibu bapa	I1	-
		G2	Masa guru atau ibu bapa	I2	Tumpuan kanak-kanak
		G3	Tumpuan kanak-kanak	I3	Tumpuan kanak-kanak
		G4	Tumpuan kanak-kanak	I4	Tumpuan kanak-kanak
		G5	Tumpuan kanak-kanak	I5	-
		G6	-	I6	Tumpuan kanak-kanak
SK4		G1	Pelbagaikan lokasi zikir	I1	Pengulangan zikir

Penambahbaikan pelaksanaan amalan zikir (PENPAZ)	G2	Tambah kekerapan zikir	I2	Tatacara pengendalian zikir
	G3	Tambah kekerapan zikir	I3	Kesesuaian pilihan zikir
	G4	Pengulangan zikir	I4	-
	G5	Kerjasama	I5	Pengulangan zikir
	G6	Kerjasama	I6	Kerjasama

Menerusi soalan kajian satu (SK1), dapat dilihat bahawa kesemua responden guru yang terlibat menjalankan kaedah pelaksanaan amalan zikir mengikut prosedur seperti yang terkandung dalam garis panduan yang diedarkan penyelidik sewaktu di awal kajian manakala empat orang ibu menurut jadual di atas dilihat mengikut prosedur seperti yang terkandung dalam garis panduan. Seorang responden I1 tidak mengikut prosedur pelaksanaan manakala seorang I3 tidak menepati prosedur pelaksanaan yang diberikan penyelidik.

Menerusi soalan kajian dua (SK2), dapat dilihat bahawa hanya empat orang guru yang menjalankan prosedur pelaksanaan amalan zikir mengikut waktu seperti yang terkandung dalam garis panduan yang diedarkan penyelidik sewaktu di awal kajian dahulu manakala dua lagi didapati tidak mengikut waktu seperti yang terkandung dalam garis panduan. Empat ibu yang terlibat seperti I2, I4, I5 dan I6 menjalankan prosedur pelaksanaan amalan zikir mengikut waktu yang ditetapkan manakala dua orang responden iaitu I1 dan I3 tidak mengikut waktu prosedur pelaksanaan yang telah ditetapkan penyelidik seperti dalam garis panduan guru.

Menerusi soalan kajian tiga (SK3), dapat dilihat bahawa guru G3, G4 dan G5 berdepan dengan kesulitan yang melibatkan tumpuan kanak-kanak sewaktu pelaksanaan amalan zikir dijalankan di TADIKA manakala dua lagi guru iaitu G1 dan G2 berdepan dengan kesulitan yang melibatkan masalah masa guru atau ibu bapa kanak-kanak sewaktu menjalankan pelaksanaan amalan zikir dijalankan di TADIKA dan guru G6 tidak menemui sebarang kesulitan sewaktu menjalankan pelaksanaan amalan zikir di TADIKA. Empat ibu iaitu I2, I3, I4 dan I6 yang menjalankan prosedur pelaksanaan amalan zikir berdepan dengan kesulitan yang melibatkan tumpuan kanak-kanak sewaktu pelaksanaan amalan zikir dijalankan di rumah dan dua lagi ibu iaitu I1 dan I5 menyatakan tidak menemui sebarang kesulitan sewaktu menjalankan pelaksanaan amalan zikir di TADIKA.

Menerusi soalan kajian empat (SK4), dapat dilihat bahawa G2 dan G3 mencadangkan agar pelaksanaan amalan zikir ini dapat ditambah kekerapannya pada waktu-waktu lain yang bersesuaian, G3 dan G6 mencadangkan agar amalan zikir ini dilakukan pengulangan pada waktu-waktu lain yang bersesuaian, G4 dan G5 mencadangkan agar kerjasama antara guru dan ibu bapa kanak-kanak dapat diwujudkan bagi menambah baik lagi pelaksanaan amalan zikir ini dan G1 mencadangkan agar lokasi zikir dipelbagaikan. Responden yang terdiri daripada ibu pula memberikan maklumbalas seperti I1 dan I3 mencadangkan agar amalan zikir ini dilakukan pengulangan pada waktu-waktu lain yang bersesuaian, I3 dan I6 mencadangkan agar kerjasama antara guru dan ibu bapa kanak-kanak dapat diwujudkan bagi menambah baik lagi pelaksanaan amalan zikir ini manakala I1 mencadangkan agar tatacara pengendalian zikir dan kesesuaian pilihan zikir disemak semula.

Jadual 10: Maklumbalas Responden Berkenaan Perkembangan Tingkah laku Agresif Dalam Kalangan Kanak-kanak

Soalan Kajian	Tema Soalan	Maklumbalas			
		Guru (G)		Ibu (I)	
SK1	Tingkah laku Agresif Kanak-kanak (TiKanak)	G1	Emosi Dendam Tidak toleransi	I1	Emosi Dendam
		G2	Emosi	I2	Emosi Tidak toleransi Dendam
		G3	Emosi Dendam Tidak toleransi	I3	Emosi Menangis Tidak toleransi
		G4	Dendam	I4	Emosi Tidak toleransi Dendam
		G5	Emosi Dendam	I5	Emosi Merajuk Menangis Tidak toleransi
		G6	Tidak patuh Menangis Emosi	I6	Emosi Dendam
SK2	Perubahan Tingkah laku Kanak-kanak (PeTiKanak)	G1	Terkawal Patuh Tenang	I1	Terkawal Tenang Patuh
		G2	Terkawal	I2	Tenang
		G3	Motivasi	I3	Patuh Terkawal
		G4	Tenang	I4	Tenang Patuh
		G5	Terkawal	I5	Terkawal Tenang
		G6	Tiada perubahan	I6	Patuh Terkawal
SK3	Alternatif Pelaksanaan Amalan Zikir (AlPAZ)	G1	Emosi Tingkah Laku Akademik	I1	Emosi Masalah tidur
		G2	Emosi Tingkah laku	I2	Emosi Tingkah laku Akademik Spritual
		G3	Akademik	I3	Emosi

	Tingkah laku		Akademik
G4	Motivasi	I4	Emosi
G5	Emosi	I5	Keseluruhan terutama tingkah laku
G6	Akademik	I6	Emosi Akademik Hubungan

Menerusi soalan kajian satu (SK1), dapat dilihat bahawa hampir semua guru iaitu G1, G2, G3, G5 dan G6 menemui semua kanak-kanak menunjukkan ciri-ciri agresif seperti beremosi kecuali G4, empat orang guru menemui kanak-kanak yang mempunyai ciri dendam iaitu G1, G3, G4 dan G5 dan dua orang guru telah menemui kanak-kanak yang menunjukkan ciri tidak toleransi iaitu G1 dan G3. Hanya seorang guru sahaja iaitu G6 yang menemui kanak-kanak yang mempunyai ciri-ciri tidak patuh dan menangis sepanjang kajian berlangsung. Manakala semua ibu menemui kanak-kanak menunjukkan ciri-ciri agresif seperti beremosi sepanjang kajian berlangsung. Empat orang ibu telah menemui kanak-kanak yang menunjukkan ciri-ciri yang sama banyak iaitu dendam dan tidak toleransi. Dua orang ibu lagi telah menemui kanak-kanak yang menunjukkan ciri menangis sewaktu kajian iaitu I3 dan I5. Hanya seorang ibu sahaja iaitu I5 yang menemui kanak-kanak yang mempunyai ciri merajuk sepanjang kajian berlangsung.

Menerusi soalan kajian dua (SK2), dapat dilihat G1, G2 dan G3 telah dapat melihat kanak-kanak mula bertingkah laku lebih terkawal selepas diberikan pelaksanaan amalan zikir oleh guru dan ibu di rumah dan TADIKA, G1 dan G4 melihat kanak-kanak telah mula menunjukkan tingkah laku lebih tenang, G1 berpendapat seorang kanak-kanak menunjukkan perubahan tingkah laku dari sudut lebih patuh, G3 berpendapat kanak-kanak lebih bermotivasi setelah menjalani amalan pelaksanaan zikir dan G6 pula berpendapat amalan zikir tidak mampu mengubah tingkah laku kanak-kanak. Manakala kesemua ibu yang terlibat dalam kajian ini meyakini amalan zikir yang dijalankan memberikan perubahan tingkah laku yang hampir serupa. I1 melihat perubahan tingkah laku anak bertukar menjadi lebih terkawal, tenang dan patuh selepas pelaksanaan amalan zikir. I3 dan I6 dapat melihat perubahan tingkah laku yang sama pada anak mereka iaitu anak menjadi lebih patuh dan terkawal setelah pelaksanaan amalan zikir. I4 melihat perubahan tingkah laku anak bertukar menjadi lebih tenang dan patuh manakala I5 melihat perubahan tingkah laku anak menjadi lebih tenang dan terkawal. Manakala I2 pula hanya melihat perubahan tingkah laku anak bertukar menjadi lebih tenang selepas pelaksanaan amalan zikir dijalankan.

Menerusi soalan kajian tiga (SK3), aspek yang mendapat undian tertinggi dalam kalangan guru dan sama rata adalah dari aspek emosi, tingkah laku dan akademik. Aspek-aspek ini dilihat mendapat undian tertinggi daripada guru berbanding aspek-aspek lain. Selain itu, G4 turut berpendapat amalan zikir turut dapat membantu kanak-kanak dalam aspek motivasi. Manakala aspek yang mendapat undian tertinggi dalam kalangan ibu adalah aspek emosi. Aspek akademik juga dilihat menjadi antara aspek yang dilihat berkembang setelah amalan zikir dilaksanakan ke atas kanak-kanak. Tiga orang ibu iaitu I2, I3 dan I6 bersetuju amalan zikir telah menyuburkan aspek akademik anak-anak mereka. I2 dan I5 bersetuju bahawa amalan zikir telah membantu anak mereka dalam aspek perubahan tingkah laku. Manakala setiap seorang ibu mengakui bahawa amalan zikir telah membantu anak-anak mereka dalam beberapa aspek lagi seperti aspek spiritual, memperbaiki hubungan ibu dan anak serta membantu merawat masalah tidur anak mereka. I5 juga berpendapat bahawa amalan zikir ini telah membantu anaknya dari semua aspek.

PERBINCANGAN

Berdasarkan hasil dapatan kajian yang telah dianalisis penyelidik dalam Fasa kajian I dan II, didapati garis panduan guru yang dihasilkan ini telah mendapat maklum balas yang positif daripada pakar-pakar yang terlibat dalam bidang pendidikan awal kanak-kanak, guru-guru yang mengajar kanak-kanak serta penjaga kanak-kanak yang terdiri daripada para ibu di TADIKA X.

Para guru dan ibu yang telah menjadi responden dalam kajian ini telah menyifatkan garis panduan guru yang dibangunkan sebagai sebuah garis panduan guru yang asas dan mudah dikendalikan. Responden-responden turut mengklasifikasikan kandungan zikir yang terkandung dalam garis panduan ini terdiri daripada jenis zikir mudah, selalu didengari dan digunapakai dalam seharian. Tatacara pengendalian amalan zikir pula adalah jelas dan mudah diikuti.

Selain dapat membantu dan memberi impak kepada pelbagai kehidupan kanak-kanak terutama yang berhadapan dengan masalah tingkah laku negatif seperti agresif, kesemua responden juga merasakan amalan zikir mempunyai hubungan kait yang rapat dengan beberapa aspek seperti tingkah laku, emosi, akademik, spiritual, motivasi, hubungan ibu dan anak serta dapat menangani masalah tidur kanak-kanak. Hal ini bermakna garis panduan guru ini dapat dijadikan sebagai 'platform' serta serampang dua mata kepada guru dan ibu kanak-kanak kerana selain dapat mempengaruhi kanak-kanak dalam satu aspek iaitu tingkah laku, garis panduan guru ini sebagai satu modul yang dapat membantu kanak-kanak daripada pelbagai aspek lain.

IMPLIKASI

Implikasi yang boleh dilihat adalah kepada institusi pendidikan seperti di tadika X dan juga terhadap hub pendidikan negara. Hubungan yang terjalin antara guru dan ibu yang terlibat sebagai responden dalam kajian ini terlihat semakin erat di mana kedua-dua belah pihak mula berkomunikasi dengan lebih baik semasa dan selepas pelaksanaan dijalankan. Penjaga iaitu para ibu juga dilihat mula mengambil berat dan mengambil tahu tentang apa yang dipelajari kanak-kanak di sekolah serta apa yang cuba guru laksanakan semasa pelaksanaan amalan zikir ini dijalankan. Guru di tadika X juga mendapati ibu yang terlibat dalam kajian ini memberikan kerjasama yang sangat menggalakkan dan mula memahami tugas serta kesulitan yang dialami mereka ketika menguruskan emosi serta tingkah laku kanak-kanak yang agresif. Selain itu, guru di tadika X kini dilihat lebih tenang kerana telah dapat sama-sama berzikir ketika melakukan proses bimbingan zikir bersama kanak-kanak serta lebih memahami mengapa kanak-kanak mempamerkan tingkah laku negatif pada waktu-waktu tertentu.

Hub pendidikan negara terutamanya dalam bidang pendidikan awal kanak-kanak telah sedikit sebanyak mendapat tempias daripada hasil kajian penyelidikan yang telah dilakukan ini. Melalui kajian ini, penyelidik telah membuktikan bahawa amalan zikir ini bukan sahaja dapat dijadikan sebagai alternatif bagi menangani masalah tingkah laku kanak-kanak bahkan amalan ini turut mempengaruhi kanak-kanak dalam aspek lain emosi, akademik, spiritual, motivasi, hubungan ibu dan anak serta menangani masalah tidur kanak-kanak.

KESIMPULAN

Melalui hasil kajian dalam Fasa II iaitu melalui hasil temu bual II bersama responden yang terdiri daripada guru dan ibu kanak-kanak, penyelidik dapat membuat kesimpulan bahawa kajian ini telah berjaya membangunkan sebuah Garis Panduan Guru untuk pelaksanaan amalan zikir yang sesuai untuk kanak-kanak bermasalah tingkah laku. Malah, garis panduan guru ini telah berjaya membantu mengawal tingkahlaku agresif kanak-kanak.

Hal ini jelas menunjukkan bahawa Garis Panduan Guru untuk Pelaksanaan Amalan Zikir Bagi Kanak-kanak Bermasalah Tingkah laku Agresif ini sesuai dan dapat dijadikan

sebagai panduan kepada guru dan ibu di TADIKA dan juga di rumah bagi mengawal tingkah laku kanak-kanak agresif.

RUJUKAN

- Ahmmmed, E. S. & Gadallah, M. A. (2017). *Effectiveness of Violence Prevention Program on Aggressive Behaviors Among Preschool Children*. Diperoleh pada Februari 25, 2019, daripada <http://www.sciedu.ca/journal/index.php/jnep/article/viewFile/10004/6523>
- Badariah Sani (2017). *A Narrative Inquiry On Malaysian Parents' and Caregivers' Experiences in Detecting Autism, Seeking Interventions, Challenges and Adaptions*. Selangor: International Islamic University Malaysia
- Badariah Sani, Muhammad Wan Chik, Nadia Raslee & Mastura Badzis. (2017). *A Narrative Inquiry of Malaysian Parents' and Caregivers' Experiences in Detecting Autism and Providing Interventions*. Journal of Applied Environmental and Biological Sciences
- Bernama. (2019). *Pelajar Mula Berjinak Jenayah Ekstrem*. Diperoleh pada Februari 24, 2019 daripada <https://www.sinarharian.com.my/article/11869>
- Derman, M. T. (2017). *Early Childhood Education Teacher's Strategies Use in Order to Prevent Aggressive Behaviors in Classes: The Case of Turkey*. Diperoleh pada Februari 25, 2019 daripada <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ114754.pdf>
- DiPierro, M. A. & Brown, S. M. A. (2016). *Managing Negative Behaviour in Children and Adolescents*. Lawrence: University of Kansas
- Finger, B., Jobin, A., Bernstein, V.J. & Hans, S. (2017). *Parenting Contributors to Early Emerging Problem Behaviour in Children of Mothers in Methadone Maintenance Treatment*. JohnWiley & Sons, Ltd
- Idayu Idris. (2017). *Emotional and Behavioural Problems Among Children: Issues and Trends in Malaysia*. International Journal of Public Health Research Vol 7 No 2 2017
- Mastura Badzis. (2016). *Tingkah Laku Ekstrem Petunjuk Masalah*. Berita Harian Online. Diperoleh pada Februari 24, 2019 daripada <https://www.bharian.com.my/node/224179>
- Mohamad Fuzi. (2016). *8 Kanak-kanak Malaysia Terjebak IS*. Diperoleh pada Februari 24, 2019 daripada <https://www.bharian.com.my/node/113656>
- Mohd. Lazim Endut. (2018). *Gejala LGBT di Terengganu Membimbangkan*. Diperoleh pada Februari 24, 2019 daripada <http://www.utusan.com.my/berita/nasional/gejala-lgbt-di-terengganu-membimbangkan-1.775566>
- Mukhamad Yasin (2015). *The Concept of Dhikr According to Al-Ghazali and It's Psychology Benefits*. Semarang; State Institute of Islamic Studies (IAIN)
- Rozali Senik & Nubli Wahab (2015). *A Pilot Study of The Effect of Zikir on The Performance Psychology Using Heart Rate Variability (HRV)*. Gambang; Universiti Malaysia Pahang
- Salmihah Mud, Fariza Sham, Manisah Ali & Zuliza Kusrin (2018). *Kepentingan Pengajaran Al-Quran Untuk Perkembangan Psikologi Anak-anak Autisma*. International Journal for Studies on Children, Women, Elderly And Disabled. Vol 4
- Suffian Bakar (2017). *Kadar Jenayah Juvana di Malaysia Terkawal*. Diperoleh pada Februari 24, 2019 daripada <http://www.utusan.com.my/berita/jenayah/kadar-jenayah-juvana-di-malaysia-terkawal-1.501157>
- Walumoli, A. L. (2016). *Influence of 5-8 Year Old Children's Aggressive Behaviours On Their Educational Progress in Mwingi Central District, Kitui Couty Kenya*. Kenyatta University; Kenya
- Zanariah Isa & Kamarul Mat Teh (2017). *Tahap Penyesuaian Tingkah Laku Kanak-kanak Tadika Yayasan Islam Terengganu*. Malaysian Online Journal of Education Vol. 1, No.1 (2017), 36-44